

۲۲۹۷۷۹۴

به نام خدا

به سوی تحوّل

www.ketab.ir

نویسنده: دکتر یاسر ملکی

بژوهشگر و مدرس دانشگاه

سرشناسه : ملکی، یاسر، ۱۳۵۹-
 عنوان و نام پدیدآور: به سوی تحول/نویسنده یاسر ملکی.
 مشخصات نشر: تهران: نسل روشن، ۱۴۰۱.
 مشخصات ظاهری: ۳۵۰ ص.
 شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۴۷-۹۸۵-۵
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 یادداشت: کتابنامه.
 موضوع: مقاله‌های فارسی -- قرن ۱۴
 Persian essays -- 20th century
 رده بندی کنگره: PIR۸۳۶۱
 رده بندی دیویی: ۸۴۴/۶۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۸۸۳۹۳۸۴
 اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

به سوی تحول

نویسنده: دکتر یاسر ملکی
 ناشر: انتشارات نسل روشن
 طرح جلد و صفحه‌آرایی: علیرضا زمانی
 چاپ اول: ۱۴۰۱
 شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
 قیمت: ۱۴۹,۰۰۰ تومان
 شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۴۷-۹۸۵-۵

نشانی: تهران - میدان انقلاب، مابین خیابان فخررازی و خیابان دانشگاه، خیابان شهیدنظری
 پلاک ۶۱ طبقه چهارم واحد ۴۴ B - تلفن: ۰۲۱-۶۶۹۵۳۱۲۶

www.nasleroshan.com

به نام خدا

انسان مثال گیاهی است که خشک شده و از بین می رود و تمام زیبایی های انسان نیز همچون گلی است که پژمرده می شود.

آری؛ گیاه خشک و پژمرده می شود و انسان نیز مانند گیاه از بین می رود اما تنها کلام، افکار و آثار او باقی می ماند.

انتشارات نسل روشن در تلاش است تا با ایجاد یک بستر مناسب در حمایت از مولفان و همچنین ماندگاری ایده ها، آثار و افکار آنها و با انتشار کتابی ارزشمند که از سطح علمی مطلوبی برخوردار باشد به وظیفه ی انسانی و اعتقادی خویش عمل کند تا بتواند اثری سازنده را به عنوان میراثی ناچیز برای نسل روشن باقی گذارد.

فهرست

پیش‌گفتار	۷
بخش اول - علوم انسانی	۱۱
فصل اول - تبیین مبانی انسان‌شناسی قرآن کریم و کاربری آن در تحول علوم انسانی	۱۳
فصل دوم - رموز تعالی در علوم انسانی متعالی با تأکید بر آموزه‌های مولانا	۴۵
فصل سوم - موانع و راهکارهای تحول علوم انسانی	۸۱
بخش دوم - معنا و سبک زندگی	۱۱۱
فصل اول - معنای زندگی و زندگی معنادار از منظر مولانا	۱۱۳
فصل دوم - سبک زندگی «حکمت‌محور» مبتنی بر آموزه‌های وحیانی	۱۴۵
فصل سوم - سبک زندگی در اندیشه‌ی استاد مطهری (ره)	۱۷۹
بخش سوم - معنویت	۲۲۱
فصل اول - ایمان دینی در اندیشه‌ی استاد مطهری (ره)	۲۲۳
فصل دوم - تحلیلی بر نسبت دنیا و آخرت و دلالت‌های تربیتی آن	۲۵۱
فصل سوم - تعامل اخلاق، معنویت و عقلانیت در تمدن نوین اسلامی	۲۸۷
فصل چهارم - خانواده‌ی معنوی	۳۱۹

پیش‌گفتار

کتابی که پیش روی شماست حاوی ده مقاله علمی است که در سه بخش کلی مجزا تألیف شده است. بخش اول به «علوم انسانی و لزوم تحول در این حوزه» اختصاص دارد. مقالات این بخش، همگی این حقیقت را ثابت می‌کنند که علوم انسانی به مثابه ساختمانی با «مبنا» و «بنای» مشخص است. با هر تغییر و جابه‌جایی در مبنا یا همان گزاره‌های بنیادین، کل ساختمان این علوم نیز دستخوش دگرگونی قرار می‌گیرد و اینگونه است که ساختمانی با معماری نو و جدید پی‌ریزی می‌شود. ولی نکته این است که چنین تغییری در خلأ صورت نمی‌گیرد بلکه هر تحول علمی در زمین و زمینه‌ی فرهنگی وسیع صورت می‌گیرد. از این رو، حال و هوای علوم بشری به خصوص در علوم انسانی، مُلهم از اقتضائات و نیازهای فرهنگی است. فرهنگی هم که ما ایرانیان در آن نفس می‌کشیم دو جزء درهم تنیده‌ای دارد که شامل «ایرانیت» و «اسلامیت» است. به گواه متفکران و تاریخ‌نویسان، آنچه امروز به عنوان میراث غنی و درخشان

به دست ما ایرانیان رسیده، محصول تعامل مؤثر میان این دو وجه است. فهم ادبا و حکمای این سرزمین از گنجینه‌ی ناب قرآن و روایات و ترکیب هنرمندانه آن با نیازها و علایق ایرانی، به خلق آثار کم‌نظیر و بی‌نظیر منتهی شد. از نمونه‌های بارز این آثار، کتاب مثنوی معنوی است که تجلی اندیشه‌ی والای جناب مولاناست. آنچه ما در شرایط کنونی به آن نیاز داریم درک عمیق این میراث فکری و حرکت در مسیری است که بزرگان و پیشینیان برایمان ترسیم کرده‌اند. بدیهی است که همواره موانعی وجود دارند که مسیر تحول را کُند و گاهی منحرف می‌کنند. ولی با همت بلند و شجاعت علمی بالا می‌توان به این موانع راه غلبه کرد و طرح‌های زیبایی را که برآمده از فرهنگ ناب ایرانی و اسلامی است، در انداخت.

بخش دوم این کتاب، به مقوله‌ی «معنا و سبک زندگی» می‌پردازد. یعنی همان رابطه‌ای که میان چرایی و چگونگی زندگی وجود دارد. هر تصور و تصویری که ما از کلیت زندگی داشته باشیم به رویه‌ها و سبک خاصی از زندگی منتج می‌شود. اینکه زندگی را بی‌ارزش یا ارزشمند بدانیم یا بی‌هدف یا هدف‌دار قلمداد کنیم روی انتخاب‌ها، جهت‌گیری‌ها و مدل‌های رفتاری مان اثر می‌گذارد. پیام این رابطه‌ی تنگاتنگ این است که برای تغییر و تعویض سبک زندگی، باید سری به لایه‌ی نگرش‌ها و طرز تلقی‌ها بزنیم و خود را بارها در مقابل این سؤال قرار دهیم که «زندگی من دارای چه فلسفه‌ای است؟». این همان پرسش کهنه‌ای است که ذهن فلاسفه شرق و غرب را به خود مشغول کرده و همچنان نیز به عنوان یک پرسش زنده، روی میز متفکران بزرگ قرار دارد. در مقالات این بخش، تا حدودی به این سؤال و رابطه‌اش با سبک زندگی پاسخ داده شده است. البته با این

تفاوت که «معنای زندگی» این بار، نه از زبان و اندیشه‌ی یک فیلسوف، بلکه از منظریک عارف روشن‌ضمیر مورد بحث قرار گرفته است. مولوی با اندیشه‌ی پویای خود، به ما می‌گوید که معنای زندگی چیست؟ و راه پیشگیری و درمان «درد بی‌معنایی» چگونه است؟ تصویرسازی این عارف بزرگ از مقوله‌ی زندگی، ما را به سوی سبک زندگی «حکمت‌محور» سوق می‌دهد. سبک ایمن و موفق که عاری از زوائد غم‌بار و دردسرساز است. برخلاف سبک‌های «حواس» محور، «غریزه» محور و «خیال» محور که ویروس‌های خطرناکی چون «ظاهربینی»، «منفعت‌طلبی» و «خیال‌بافی» را وارد زندگی‌ها می‌کنند. در این شرایط، بهترین راه مقابله، دمیدن «روح حکمت‌خواهی» به کالبد زندگی است. باطن زندگی به وسیله‌ی «کیمیای حکمت» دگرگون می‌شود و زندگی حال و هوای خوش و دلپذیری پیدا می‌کند. اینکه حکمت چیست؟ و مختصات «زندگی حکیمانه» کدام است؟ دو پرسشی است که در این بخش، به مدد آموزه‌های وحیانی و اندیشه‌ی فیلسوف دین‌شناسی چون علامه مطهری (ره) به آن می‌پردازیم. بخش سوم و پایانی این کتاب، به «معنویت» مربوط است. همان نیاز اصلی و اصیلی که موجب قیام و قوام زندگی است. آنچه این نیاز را به طور کامل و درست برطرف می‌کند عمل به نسخه‌ای است که از سوی ادیان آسمانی و رسولان آفتاب، عرضه شده است. ولی باید توجه داشت که معنوی ماندن و معنوی زیستن را باید در بستراتباطات و مناسبات معنا کرد. یعنی حس دل‌انگیز معنویت، برخاسته از نوع نسبتی است که آدمی با امور زندگی و مقوله‌های اصلی آن برقرار می‌کند. در رأس همه‌ی این نسبت‌ها، ربط میان دنیا و آخرت قرار دارد که «مادر نسبت‌های زندگی» است. ما برای معنوی شدن باید به این نسبت به طور

عمیق بیاندیشیم. چون در فلسفه و جهان بینی توحیدی، همه ما موجودات ابدی هستیم و نوع زندگی ما در این دنیا است که نحوه حضورمان را در زندگی ابدی مشخص خواهد کرد. این معنویت به همه تلاش های ما در اشکال فردی و اجتماعی، رنگ و لعاب خاصی می بخشد و آثارش را بادوام می کند که حاصل برآیند چنین تلاش های سودمند و هدفمندی در نهایت، به تشکیل تمدن باشکوه می انجامد. البته رسیدن به این مهم، دشواری های زیادی دارد و لوازمی که باید آن ها را به تدریج آماده کرد. آن هم در دنیای امروز که جلوه های سحرانگیز علم و تکنولوژی، زندگی ساکنان زمین را تحت الشعاع خود قرار داده است. آنچه ما در شرایط فعلی به آن نیاز داریم تشکیل جامعه سالم و اخلاقی است و عاملی که در اینجا بسیار تعیین کننده است وجود خانواده های متعادل و معنوی است. چون نقش های خانوادگی از قبیل نقش مادری، پدری و فرزندی، برخلاف سایر نقش های اجتماعی، دائمی و همیشگی است. هر قدر که اعضای جامعه در ایفای این نقش های سمگانه، موفق باشند می توان به تشکیل روابط سالم تر در جامعه امیدوار بود. در پایان ضمن قدردانی فراوان از عوامل اجرایی و کوشا در انتشارات نسل روشن و مدیریت محترم این مجموعه، امید است تمامی متفکران و پژوهشگران، انتقادات و پیشنهادات سازنده خود را جهت بازنگری و غنی سازی این کتاب، ارسال نمایند و مؤلف را در پیمودن بهترین مسیر، یاری نمایند.